

LA VIDA DE LES MARIONETES

FRANCESC PONGILUPPI

edicionescarena

ediciones**carena**

FRANCESC PONGILUPPI

LA VIDA DE LES MARIONETES

Primera edició: juliol de 2022

© Francesc Pongiluppi, 2022

© Ediciones Carena, 2022

Ediciones Carena

c/Alpens, 31-33

08014 Barcelona

T. 934 310 283

info@edicionscarena.com

WWW.EDICIONESCARENA.COM

Fotografies de portada: Leticia Pelissari

i Mostafa Meraji, d'Unsplash

Supervisió i maquetació: Adrián Vico

Correcció: Rubén Cruz

Depòsit legal B 14345-2022

ISBN 978-84-19136-22-0

Imprès a Espanya - Printed in Spain

Reservats tots els drets. No es pot reproduir cap part d'aquest llibre, ni emmagatzemar en qual-sevol sistema de reproducció, ni transmetre de cap forma ni en cap concepte, mecànicament, en fotocòpies, gravacions o de cap altra manera, sense el permís del propietari o propietària dels drets d'autor. Remetis a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos) si necessita fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra.

La memòria atemorida

Me'l vaig mirar, tremolava com una espiga de blat sacsejada per un vent rabiüt. Era xop de suor, els pantalons molls dels orins. Les ganyotes que feia la seva cara seguien un ritme espasmòdic, incontrolat; respirava cada vegada amb més força, una força fosca.

La cel·la estava atapeïda, les quatre parets brutes i rònegues sense ni un bri de ventilació, la fetor es feia insuportable i ell no parava de repetir *ens afusellaran, ens afusellaran*. Se sentien renecs i gemecs d'altres presoners, però era la seva agònica repetició *ens afusellaran, ens afusellaran* la que va fer esclatar algú qui va cridar furiós que li tanquessin la boca. Totes les mirades se li van tirar a sobre.

Li vaig posar la mà al front, que estava gelat. Suor freda. El vaig tapar amb el meu abric gris i vell i el vaig abraçar amb tota la meua força, a cau d'orella li anava recitant *Omar, tranquil, tranquil, tot sortirà bé, tot sortirà bé*. Li donava escalfor amb el meu cos mentre amb les mans li fregava l'esquena; no sé quan va durar, els braços em feien mal. Ell a poc a poc va deixar d'agitar-se. Després es va posar a plorar com un nen.

Cinc dies amb cinc nits esperant l'escamot d'afusellament, els crits aterrits de l'un i de l'altre eren com foc a les entranyes: l'enteniment perdut i cremor a tota hora.

Quan a penes començava el dia que havia de fer-ne sis, abans que naixés el sol, els soldats van obrir la cel·la i ens en van treure amb renecs i mala llet. Crits que semblaven de l'infern. Ens van dur al pati d'entrada a la presó. I van obrir l'aterridora tanca metàl·lica. Un seguit de trets em van provocar un pànic cec i els budells se'm van buidar. Després, els crits d'aquell oficial: *Marxeu!, marxeu! Que marxeu, desgraciats!* I una altra ràfega de trets a l'aire amb tota la feresa dels soldats enardits.

L'Ibrahim agafà la carta a penes començada feia una estona i la tornà a llegir:

Estimadíssima filla.

Ha passat tant de temps des que vaig veure per última vegada el color dels teus ulls, vaig petonejar la teva carona i

La deixà damunt la taula. Després, abatut, la rebregà i llençà a la paperera, que era plena fins a dalt. Seguia amb aquells pensaments que el batzegaven a tota hora.

«El destí m'ha volgut tractar com una marioneta, com una d'aquelles marionetes que pintava l'oncle Abal, i que el pobre duia a vendre al parc dels ocells, a prop de casa de l'àvia Ensi. Les marionetes tenien els somriures pintats als llavis, però els seus ulls... sempre m'han semblat tristos, els ulls de les marionetes.»

S'aixecà per agafar els voluminosos treballs que li havien dut dos dels seus millors alumnes, feia a penes uns minuts que acabaven de marxar; li recordaven aquella colla dels *Navokob* de quan tenia vint anys.

A peu dret mirava els gessamins del pati pel finestral que donava llum a la biblioteca i sentia com queia l'aigua de la font; el

murmuri l'aquietava i li tornava la serenor, però el batec del cor i la respiració eren de pedra. Ni Déu ni Pàtria.

Caminava com podia, gairebé no se sentia la cama esquerra que l'estirava com un pelot inservible, i a estones s'ajudava amb un bastó: era el bastó que també havia fet servir el pare. S'atansà a les prestatgeries on guardava tantes idees d'alumnes brillants, agafà amb les mans ossudes i llargues una carpeta de color bordeus, quasi li'n va caure, carranc com anava, la deixà damunt la taula i posà a dins el feix de papers. Després, la mirada li tornà als gessamins que somreien al sol de mitja tarda.

«Però diuen que les marionetes fan feliços als nens. Jo ni tan sols he aconseguit això.»

Agafà l'ampolla de conyac, les mans tremoloses, que tenia embolicada amb paper de diari, pàgines rebregades d'un *Tehran Times* de feia setmanes, i se n'emplenà la copa petita que tenia el cul de color groc. Li passava de vegades que, en agafar la copa del cul de color groc, l'envaia una nostàlgia tan intensa que semblava metàl·lica i glaçada, i els records se li amuntegaven, inclements.

«Crec que les marionetes no són felices, estan inermes, sense voluntat, es mouen encadenades i no poden fer el que volen. Les marionetes què han de voler! Jo en canvi sí que volia, volia tantes coses... però el destí s'hi va oposar. El destí? I ella. Ella tampoc no va voler, no, no va voler, o no podia ser, potser mai no podrà ser. Almenys mentre hi hagi tants malparits». I donà un cop a la taula amb la mà oberta.

Sentí el rellotge de paret del pis de sota tocar les cinc de la tarda. Mirà de nou la pantalla de l'ordinador, això li apartava la malànima, i esbossà un mig somriure alhora que s'acariciava suaument la cuidada barba blanca. La pàgina de Google havia trobat 1.180.000 llocs per *Kayyam* en només alguns segons. «I aquests nois diuen que en Kayyam és molt antic!».

Apagà l'ordinador i desà la ploma *Sheaffer* al seu estoig. L'agafà de nou i li passà el dit índex pel clip del caputxó, podia sentir a la pell el gravat; es tragué les ulleres i se li acostà: IBRAHIM. Els ulls se li van entelar. Hauria d'explicar-li tot el que va passar.

Tancà el llum i donà una ullada a la biblioteca, a les fosques. S'hi guardaven més de vint mil volums, havia passat de pares a fills —des del besavi, si més no—, i ell l'havia cuidada com ningú altre a la família. El terra de fusta i una gran catifa del color del granat. «Si no la hi explico, la meva vida quedarà en no res, és el que volien, convertir-me en no res, esborrar la meva memòria. Però només jo soc jo». Tancà la porta, que va rebotar, «cony de porta!»

Baixà per l'escala a poc a poc mentre buscava el rellotge de butxaca al pantaló de lli. Sentí el miol de la Tisà.

—M'haig de prendre les pastilles, ja és l'hora, ja vinc Tisà, ja vinc —seguia baixant, i va anar cap a la cuina.

La gata no parava de miolar, i l'Ibrahim encengué el petit televisor que tenia damunt una lleixa a la paret de l'esquerra, on una taula de fusta ja sense cap color li servia per mal menjar. Les notícies parlaven de París, de la revista *Charlie Hebdo* i de les ofenses al Profeta. «No acabarà mai, això?». Una imper-tinent gota d'aigua que queia per l'aixeta amb maneta de trèvol l'incomodava. Era l'hora de la Tisà i el marramau anava seguit de bigotis rígids i mirada amenaçadora. L'Ibrahim li donà una puntada i la gata va sortir corrents al pati i va anar a seure al parterre dels rosers. Es llepava, movia el cap i mirava a l'Ibrahim per la finestra de la cuina.

Encengué el foc i posà aigua a escalfar a la tetera d'alumini que tant li agradava a l'àvia. Veié la Tisà al pati on una ventada removia les fulles de les moreres i els tarongers omplien d'aromes tota la casa. Obrí la finestra.

—Tisà, au vinga, entra, bah!

De sobte va sonar el timbre de la casa. «Qui pot ser?». Es quedà pensatiu. El timbre va tornar-hi, insistent. La Tisà va sortir-ne veloç. «Qui serà?». Anà cap a la porta. «A veure?». Mirà per l'espiera de la gran porta de fusta blava. «No pot ser veritat, en Cyrus?». La primera reacció va ser no obrir, però el timbre hi va tornar i el sentiment l'anava guanyant. «Tot allò va passar fa molts anys». Obrí a penes contenint-se l'emoció alhora que les frontisses grinyolaven amb força.

—Cyrus, què fas aquí?

—Ibrahim! —digué en Cyrus mentre se li llançava al damunt amb una abraçada.

—Quant de temps sense veure't, pocavergonya, més que pocavergonya! —li deia donant-li uns cops enjogassats al braç, alhora que tement-se el motiu de la visita.

—Massa temps, Ibrahim, massa i tot, m'has de perdonar.

Tot just trenta anys i una poblada cabellera negra. Duia un munt de bosses de tots els colors.

—Com vas tan carregat? —l'ajudava a entrar amb tot aquell fato de compres de les botigues del basar.

—Per favor, no et molestis, escolta... no que... bé, gràcies —va dir sense poder evitar que l'Ibrahim li agafés un parell de bosses grans.

La Tisà li seguia les passes i el mirava amb ulls quiets i silenciosa.

—Són encàrrecs de la mare i de la Giulia —va dir en Cyrus.

—De qui? —se'l mirava, «potser està més gras», va pensar.

—De la mare i la Giulia, sí, ara t'explico.

Per un moment dubtà de si havia fet bé d'obrir la porta, però si, sí que havia fet bé, ell no hi tenia res a veure, ans al contrari, s'havia esforçat tant per refer la relació. El feu passar cap al pati on el murmuri de l'aigua de la font i l'olor dels tarongers envaïen

tots els racons. En Cyrus va deixar les bosses al costat dels rosers i va tornar a abraçar l'Ibrahim.

—No em perdono haver trigat tant —li va dir amb una altra abraçada alhora que s'adonava de com havia envellit en aquells quatre anys que no l'havia vist.

—T'has fet un homenàs, ets tot un senyor —digué l'Ibrahim mirant-se'l de dalt a baix com si fos una aparició—. Vinga, parem unes pastes i te, que m'hauràs d'explicar moltes coses, no? —era la seva perenne i coneguda disposició a la cortesia persa.

En Cyrus es va treure la jaqueta i el va acompanyar a la cuina. Volia ajudar-lo a fer l'estesa de pastissos i te amb què sempre l'havia obsequiat. L'Ibrahim de seguida encengué el forn per escalfar-ne un de poma que havia fet al matí.

—Però tu no estaves a París?

—Sí, sí, ho has dit bé, hi estava, t'he d'explicar coses, he vingut uns dies a veure la família.

L'Ibrahim deixà damunt la taula el drap de cuina que havia agafat només feia un moment i li digué:

—Quan fa uns mesos hi hagué l'atemptat contra aquella revista... com es diu...?

—Sí, la *Charlie Hebdo*.

—Això! Hi he pensat tant en tu... —l'emoció no el deixava mirar-lo als ulls, com més avançava en edat menys parlava i plorava més. D'amagat.

—No, ja no soc a París. —L'Ibrahim no el deixà continuar.

—Escolta, que has dit Giulia? —ja rentava la tetera gran amb cara de sorpresa.

—Ibrahim, és que m'he casat. Fa mig any —se li va fer una rialla que li emplenava tota la cara.

—Que què? Home, home, home, felicitats! —i li feu una forta abraçada amb les mans encara mullades—. Bé, però això és bo o és dolent? —les rissotades s'escampaven per la cuina.

—És el millor que m'ha passat.

En Cyrus li deïa que no calien gaires preparatius, que per ell no havia de prendre's molèsties, mentre l'Ibrahim se'n reia i no deixava de repetir:

—És clar que no, i tant que no.

—Per favor, que he vingut sense avisar i això, ho sé, no es fa —es fixava com li costava d'agafar els estris de cuina, el pot del te a punt que havia estat d'anar a terra en obrir-lo, se li va atansar.

—Tranquil, tranquil —va dir sense donar-li importància—. Escolta, ara que hi penso, a tu t'agrada la xocolata desfeta, oi?

—No, no, no, escolta, no facis res, Ibrahim que no cal que...

—Faré una xocolata que ens lleparem els dits i amb el pastís de poma, ja veuràs —va dir engrescat, remenant amunt i avall per la cuina per trobar un cassó per la xocolata.

Quan ja tenien el pastís de poma, la xocolata desfeta i les galetes a la taula de vímet sota les moreres, l'Ibrahim es posà seriós i li va dir.

—El que no es fa és no venir en tant de temps —primer li aguantà la mirada severa, al cap d'uns segons seguí amb les seves rialles.

—Sí, tens raó, ara t'explicaré. I tu, com et trobes?

—Només em passa... que em faig vell, però no et preocupis, és cosa de família.

De sobte l'Ibrahim el tornà a mirar fixament i li digué:

—Però tu segueixes vivint a París, no?

La Tisà continuava impertèrrita remenant la cua, el vent ja barrejava els aromes del pati amb les olors que sortien de la cuina i la gota impertinent de l'aixeta ja no se sentia.

—No, ja no visc a París. Me n'he anat a Itàlia, treballo en una enginyeria de disseny industrial que hi ha a Prato i visc a Florència.

—Que què? —obria els ulls amb força mentre l'aire que s'havia anat aixecant li apaivagava la calor.

—Oi que tu hi haves viscut, a Florència? —digué en Cyrus mentre observava com el cabell de l'Ibrahim ja no guardava ni un bri de color gris.

—Déu meu, que n'és de petit el món, sí, sí que hi vaig viure a Florència, i com hi has anat tu a parar allà?

—Un company de la universitat a París em va parlar d'una empresa, una empresa important que buscava gent, i ell hi tenia un bon contacte, m'hi vaig estar una temporada i hi vaig conèixer la Giulia. La resta, et deixo que te l'imaginis tot sol.

L'Ibrahim li va fer bromes primer, es quedà pensatiu després i començà a tallar el pastís de poma.

—La vols veure? —en Cyrus ja agafava la cartera de butxaca.

—Com dius?

—Mira-la —li feia a mans una fotografia.

L'Ibrahim l'agafà amb un somriure complaent, primer veié la noia, després la mirà. El vent havia anat creixent i la remor de les copes dels arbres prenia força; la mirada de l'Ibrahim també, i el somriure se li anà desdibuixant. En Cyrus el mirava encuriosit primer, estranyat després: l'Ibrahim no deia res, semblava que s'estava emocionant.

—Quina edat té? —preguntà sense deixar de mirar la fotografia.

—Vint-i-sis anys ha fet el mes passat.

Un murmuri quasi imperceptible va sortir de la boca de l'Ibrahim: «Com ella».

Mentre en Cyrus no parava de xerrar exultant, l'Ibrahim seguia donant-li voltes a la fotografia de la Giulia; els acudits i la gresca continuaren durant una estona, li deia que era preciosa i que estaven molt enamorats, i era una crac, treballava a una empresa de moda a Florència.

—Escolta, no t’havia explicat res abans perquè ja saps que a casa...

—Per favor, per favor —s’excusà l’Ibrahim.

—Estic en deute amb tu, sento tant tot el mal que us va causar el meu pare, a tu i a la meva tia...! Us presento les meves disculpes.

—Cyrus, si us plau, tu no ets el teu pare i tu no estàs en deute amb mi. El que va passar va ser entre nosaltres, i l’amistat entre tu i jo és el que de debò importa i el que m’ha foragitat els voltors de l’ànima. Et desitjo que siguis molt, molt feliç, de tot cor.

S’abraçaren, i allargaren l’estada fins que el sol de juny havia deixat el lloc a una lluna plena que banyava les fulles de les moreres fent-les lluir com un far a mitjanit. Van plegar l’estesa feta al pati. La Tisà fou testimoni de l’afectuos comiat. En tancar-se la porta blava, l’Ibrahim s’hi repenjà d’esquena. «Em preocupava que hagués vingut a tafanejar sobre la seva tia... —Allò se li feia feixuc, fins i tot li semblà que es marejava—, quan el pobre només volia cridar el bon temps i rectificar un de passat; al contrari que tots els seus». Uns minuts després tornava a sentir l’aigua de la font. Amb la nit entrant a la casa se li apareixien els dies sorollosos de feia tant de temps. Tornà al pati, caminava amb el bastó, les hores el cansaven. La Tisà jeia sota una morera, i a l’Ibrahim se li feu un somriure als llavis.

La visita del fill de l’Omar li va fer reviure els dies que havien jugat i s’havien barallat en aquell mateix pati, on ara s’hi trobava bé: el vent s’havia anat calmant, era suau i refrescava. No es treia del cap com després d’aquells dies feliços tot va ser tan diferent, «volíem canviar el món i el món ens ha canviat a nosaltres. Ha estat el destí, malèfic i brutal carceller», pensava. Havia d’intentar escriure, «pujaré a la biblioteca», en aquella hora s’hi trobava a gust, a la biblioteca, sense sorolls, li agradava obrir la finestra i

ensumar les olors del pati, «si em veu algú ensumant, em prendrà per un guillat: sí, estic ben guillat».

Abans de pujar-hi anà a tancar la porta blava que donava al carrer, alta i ampla, collada amb grosses frontisses de ferro al marc de pedra on descansava, i que tant havia fet parlar a tota la gent del barri; era d'un blau que no en tenia prou només de dir-se *blau*, però ningú sabia com dir-li: li havien dit blau cel, blau marí, blau turquesa, blau elèctric, i a casa cadascú li deia d'una manera, fins al dia que ell digué: és el *blau de mar endins*. Li va quedar aquell nom.

Tornà a la biblioteca, encengué la làmpada de llautó i s'assegué a la taula. Era plena de llibres i papers. *El gran Gatsby* obert, el tenia subratllat que quasi no es podia ni llegir, el *Rubaiyat* d'Omar Kayyam tancat i amb un punt de llibre i el *Decameró* amb tot de pàgines amb marcadors de colors blau i vermell. Les ulleres de llegir i unes pastilles. Dues llibretes amb les tapes negres que guardaven records. Una safata metàl·lica amb un toll de folis en blanc. N'agafà un parell i la ploma *Sheaffer*.

En tragué d'un calaix tres o quatre cartes a mig escriure, les rellegia, no li agradava cap, havia de tornar-les a començar —«m'he passat la vida entre llibres, les paraules són la meva feina i, ara que més les necessito, se m'escapen».

Començà de nou. Feia tant de temps que li donava voltes, que havia arribat l'hora: la Nazhira ja no vivia amb la seva mare, i ara li havia de fer arribar el seu testimoni. Per ella, «i per mi».

Estimadíssima filla.

Ha passat tant de temps des que vaig veure per última vegada el color dels teus ulls, vaig petonejar la teva carona i vaig estrènyer el teu cos petit i suau. Ara ja tens vint-i-sis anys.

No m'he atrevit a escriure't abans perquè sabia que mai no t'havia arribat cap carta meua i fins fa molt poc no he tingut notícia de la

teva nova adreça. Escriure't, creu-me, no m'és facil. No sé què pensaràs de mi, no sé què t'hauran explicat del teu pare, per què se'n va anar. Però en realitat, Nazhira, qui va marxar no vaig ser jo... qui va marxar... són dos mons tan diferents, tan oposats, i sempre a causa de les intransigències i les pors. Filla meva, quant de mal fa el no saber, el no conèixer. La teva mare no en va voler i en Teófilo, el teu avi, va fer tot el possible perquè no volgués. I els secrets d'en Teófilo, el teu avi..., encara que quina família no en té, de secrets?

«...no, no, això no, els secrets, els secrets són els fils que mouen les marionetes».

Agafà la carta i la guardà amb les altres que tenia a mig escriure; no podia seguir, respirava amb força per contenir les llàgrimes; la cara de la Nazhira se li dibuixava a la memòria. Premé la ploma i tornà a mirar el pati, els gessamins que groguejaven al costat dels rosers mentre el vent suau de la nit removia els tarongers i n'escampava les aromes per tota la casa. A la biblioteca s'hi barrejaven amb la inconfusible olor de les catifes que encara esperaven al magatzem del costat. Gessamins grocs, de jove no els hi donava importància, ara sí. «És la flor del desengany».

El seu cap no parava de donar-li voltes a la carta, però no li era fàcil concordar tants sentiments, la visita d'en Cyrus li havia remogut les entranyes. Sentí el rellotge, «mitjanit tocada», però no es veia amb esma d'anar-se'n al llit. Es passejaria per la biblioteca, repassant els estants i tafanejant llibres, l'únic exercici que el distreia: quan queia en aquell estat d'ànim que el duia a pensar en el moment de la mort, només el refeia remenar els seus llibres. I la copa petita del cul de color groc. Els ulls van topar amb un altre exemplar del *Decameró*, aquest en italià, va somriure —«que diferents»—, l'agafà per fullejar-lo i emplenà la copa, després obrí el llibre que ja tenia a la taula en llengua persa.

La seva cara triangulada i morena va començar a relaxar-se. Els llibres eren el seu opi, el calmaven i el sadollaven. Els repassava, els mirava i en llegia algun paràgraf, somreia plàcidament. Tot d'una, remenant el *Decameró* en italià, li vingueren al cap els repics de les campanes de la basílica de Santa Maria Novella, l'església dels frares predicadors a la vella Toscana. I començà a repetir com si es tractés d'un encanteri i amb un estrany somriure «...*de Griselda el vent diu... de Griselda el vent diu...*». «Bé, bé, tranquil Ibrahim, calma't, tranquil, al cap i a la fi tot això ja fa força temps que va passar, tot això ja és història.»

De sobte una ma afable se li posà a l'espatlla, es va girar, *no t'he sentit arribar*, i va escoltar la seva veu, *descansa, Ibrahim, descansa, soc amb tu, amor meu*.